

Motion till riksdagen

1985/86:614

Per-Richard Molén m. fl. (m)

Reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

(prop. 1985/86:166)

Regeringen framlägger i proposition 1985/86:166 förslag bl. a. om stöd till jordbruket i norra Sverige. Motionen tar enbart upp till behandling frågor som berör Norrlandsjordbruket.

Nuläget för norrländsk jordbruksproduktion

Kommittén för översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige påvisar att Norrlandslänen har underskott på flera av jordbrukets baslivsmedel.

1. För mjölkproduktionen och därmed också för köttproduktionen konstateras att denna i dag – dock med vissa regionala variationer – har en i fredstid godtagbar omfattning och spridning i norra Sverige. Lönsamheten är dock så låg att risken är uppenbar att den redan nu konstaterade neddragningen kommer att förstärkas och leda till en underskottssituation.

2. Norra Sverige har ca 5% av fläskproduktionen, medan dess andel av landets folkmängd är drygt 20%.

3. Äggproduktionen är av betydligt mindre omfattning än konsumtionen.

4. Matpotatis är en från försörjningssynpunkt viktig gröda. Odlingen har under 1970-talet minskat kraftigt i de flesta länen i norra Sverige, vilket medför bl. a. svårigheter att upprätthålla en organiserad uppsamling av matpotatis.

Från beredskapssynpunkt är det otillfredsställande att notera att det i dag råder en stor obalans mellan tillgång och efterfrågan och att regeringens förslag inte kommer att leda till några påtagliga förbättringar av situationen i Norrland.

Den kortsiktighet som präglar regeringens förslag i vad gäller jordbruket i norra Sverige kommer att bidra till att en yngre generation varken kan eller ekonomiskt orkar ta över jordbruken efter de i dag många äldre jordbrukare som av åldersskäl måste dra sig tillbaka.

Det är inte bara försvarspolitiska motiv – även om de väger mycket tungt – utan även kulturpolitiska, regionalpolitiska och turism- och rekreationspolitiska motiv som talar för ett kraftfullt stöd till norrländsk jordbruksproduktion. Utan överdrift kan hävdas att ingen – oberoende av var de bor i Sverige – är tilltalad av en utveckling som leder till att det öppna landskap som är insprängt i de stora skogsområdena i Norrlandslänen skall förbuskas och därmed förlora sin charm. Det är betydande kulturhistoriska värden som är förknippade med jordbruket i Norrland. Likaså skulle några av grundförutsättningarna för turismens utveckling ryckas undan. Sett mot denna bak-

Allmänna åtgärder för att förbättra jordbrukets möjligheter i norra Sverige

En levande landsbygd måste vara ett av de mera angelägna och eftersträvansvärda målen för svensk regionalpolitik. Den ogynnsamma åldersstrukturen inom jordbruket kräver snabba åtgärder. En ny generation måste omedelbart ges ekonomiska förutsättningar att ta över jordbruket.

Knytningen mellan jord- och skogsbruk har alltid gett jordbrukets arbetskraft en stabil bas för sin utkomst. Men med den jordbrukspolitik som förts sedanslutet av 1960-talet har förutsättningarna successivt försämrats. Skattesystemets förändringar har gjort att en normalbeskattad grundinkomst från skogsbruket har övergått till att bli en högbeskattad marginalinkomst, som inte ens mildras om skogskonton används. Sålunda är det i dag, med de höga marginalsatserna, omöjligt att bygga upp det startkapital som är nödvändigt för en yngre person för att kunna överta ett jordbruk.

Det behövs – förutom en annan skattepolitik i Sverige – en ny jordbrukspolitik för norrländskt jord- och skogsbruk. Prisregleringen på jordbruksfastigheter hämmar utbudet och bör avskaffas. En avreglering som leder till en ökad omsättning av jord- och skogsmark på den öppna marknaden och en uppmjukning av reglerna för handeln mellan fysiska personer är eftersträvansvärd. *Förvärvstillstånden för fysiska personer bör avskaffas.* Den enskilda individens föfoganderätt skall garanteras av en fri fastighetsmarknad.

Jordbruket och arbetsmarknadspolitiken

Under snart 20 år har inom det regionalpolitiska stödområdet, som i stort sett sammanfaller med den region som innefattas av Norrlandsstodet till jordbruket, betydande resurser avsatts för utveckling av näringslivet. För år 1985/86 anslogs 1.720 miljarder kronor för regionalpolitisk verksamhet.

Det har under årens lopp visat sig dyrt att skapa ny sysselsättning. Uppemot 150 000 kr. har det kostat att skapa varje enskilt arbetstillfälle inom industrin.

Drygt 2 000 personer behövs under den kommande tioårsperioden för att ta över de jordbruk där de nuvarande ägarna av åldersskäl måste träda tillbaka. Det måste vara en ur regionalpolitisk synvinkel billig åtgärd att avsätta en del av de regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska anslagen för att underlätta för ungdomar att ta över jordbruket.

Det av regeringen nu framlagda förslaget leder – som redan påpekats – inte till att generationsväxlingen inom norrländskt jordbruk underlättas.

Jordbruket har en stor regionpolitisk betydelse för hela samhället i norra Sverige. Detta har understrukits av såväl Norrlandskommittén och glesbygd delegationen som livsmedelskommittén. I propositionen anförs att produktionen i stödområdet bör behållas i stort sett i nuvarande omfattning. Eftersom det nuvarande prisstödet endast är avsett att överbrygga de kostnadsskillnader som råder mellan mellersta och norra Sverige utgör Norrlandsstödet nuvarande utformning och nivå inte någon garanti för att nuvarande produktion kan bibehållas. De lönsamhetsförändringar som sker inom jordbruket totalt sett kommer att beröra det norrländska jordbruket i minst samma utsträckning som jordbruket i övriga delar av landet.

Erfarenheterna från 1960-talet visar att den neddragning som då skedde av jordbruket drabbade de svagaste jordbruksbygderna hårdast. Om inte stödet förstärks ytterligare utöver vad regeringen nu föreslår kommer det norrländska jordbruket att drabbas särskilt hårt. Norrlandsstödet bör ha en sådan inriktning och ligga på en sådan nivå att produktionen, i åtminstone de nordligaste delarna, i stort sett kan upprätthållas även under den period när totalproduktionen anpassas till efterfrågan.

Den lönsamhetspress som jordbruket för närvarande är utsatt för har redan lett till att produktionen börjat minska i stora delar av norra Sverige. Bl. a. har antalet mjölkkor under de senaste åren minskat kraftigare i norra Sverige än i övriga delar av landet. Det finns stor risk för att denna produktionsminskning kommer att accelerera om inte lönsamhetssituationen förbättras. Härvid är det självklart av stor betydelse att ca 45% av jordbrukarna i området är 55 år eller äldre. Vidare måste observeras att företagen under de senaste åren inte kunnat reinvestera och underhålla produktionsresurserna i erforderlig omfattning. Detta gäller även de företag som byggts upp med hjälp av särskilt statliga rationaliseringsstöd. Vidare föreligger i stora delar av norra Sverige ett stort behov av dikning och andra markförbättrande åtgärder. Samtliga dessa faktorer inger stor oro inför den framtida utvecklingen. Minskar produktionsvolymerna i jordbruket kommer det att uppstå svårigheter för jordbrukets förädlingsföretag men även i stor utsträckning för övrigt näringsliv och för samhällsservicen i glesbygderna. En sådan utveckling kommer att leda till att behovet av andra former av regional- och arbetsmarknadspolitiskt stöd kommer att öka.

Den uppräknade av Norrlandsstödet som föreslås i propositionen är inte tillräcklig för att undvika att produktionen minskar i denna del av landet. Därför bör prisstödet per den 1 juli 1986 förstärkas med 100 milj. kr. utöver det belopp som regeringen föreslagit.

Finansiering

Som tidigare har nämnts bör det speciella stödet till Norrlandsjordbruket anslagsmässigt fördelas dels på försvarshuvudtiteln i vad gäller dess beredskapsmässiga betydelse, dels på jordbrukshuvudtiteln i vad gäller dess jord-, skogs- och turistpolitiska betydelse och dels slutligen på arbetsmarknadshu-

vudtiteln i vad gäller Norrlandsjordbrukets regional- och arbetsmarknadspolitiska roll.

Mot. 1985/86:614

De norrländska jordbruken bör betraktas som vilka företag som helst och därmed komma i åtnjutande av de regionalpolitiska lån och bidrag som för närvarande förbehålls industri- och industriliknande verksamhet inom stödområdet. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till sådana ändringar i av riksdagen tidigare antagna lagar och författningar på området som tillgodoser detta önskemål.

Moderata samlingspartiet har under året lagt fram besparingsförslag som inte tidigare medräknats i de budgetsammanställningar som gjorts, bl. a. i vad gäller den s. k. produktionskostnadsanpassade belåningen av bostäder. Sammantaget ryms den av oss föreslagna ökningen av Norrlandsstödet väl inom ramen för det moderata budgetalternativet.

Under budgetarbetet inför budgetåret 1987/88 bör anslagen på arbetsmarknadsdepartementet omprioriteras, så att 100 milj. kr. avsätts för stöd till det norrländska jordbruket utöver det som redan av regeringen anslagits via jordbruksdepartementet.

Hemställan

Med åberopande av det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att utöver av regeringen föreslagit belopp om 410 000 000 kr. anvisa ytterligare 100 000 000 kr. för budgetåret 1986/87 till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att prisstödet till jordbruket i norra Sverige skall finansieras via särskilda budgetmedel,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att jordbruket i Norrland, mot bakgrund av sin stora regionalpolitiska betydelse, därutöver skall komma i åtnjutande av medel som avsätts för regional- och arbetsmarknadspolitiska insatser i skogslänen,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i övrigt i motionen anförts om åtgärder för att underlätta för jordbruket i Norrland.

Stockholm den 20 maj 1986

Per-Richard Molén (m)

Svante Allgulander (m)

Erik Holmkvist (m)

Håkan Stjernlöf (m)

Rolf Dahlberg (m)